

Løgtingið
Tinghúsvetur 1-3
Tórshavn

Dagfesting
9. oktober 2017

Okkara j.nr.
17/03263

Málsviðgeri
Eyðun Christiansen

Tygara j.nr. X

Viðv. Løgtingsmáli nr. 25/2017 og Løgtingsmáli nr. 26/2017

Fríggjadagin 29. september, sama dag sum fíggjarlógin var lögð fram, sendu Fíggjarmálaráðið og Almannamálaráðið Kommunufelagnum *Løgtingsmál nr. 25/2017: “Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um áseting og javning av almannaveitingum” (Tillaging av viðbót til fyrítíðarpensjón)* og *Løgtingsmál nr. 26/2017: “Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um landsskatt og kommunuskatt” (Skattalógin) (Skattalætti til fyrítíðarpensjónistar)*, til hoyringar.

Hugtakið hoyring: Hoyringsfreistin til nevndu uppskot er 9. oktober. Tað vil siga, at Kommunufelagið hevur 5 yrkadagar til at avgreiða hoyringina. Hoyringsskrivið skal innan 5 yrkadagar fáast út til tær 29 kommunurnar, sum skulu viðgera uppskotini og lata felagnum sínar viðmerkingar. Síðani skal felagið seta svarini saman til eitt hoyringssvar, ið stýrið skal góðkenna politiskt.

Hoyring og mannagongdir hesum viðvíkjandi eru ein týðandi tættur í okkara fólkaræði – men at senda uppskot til hoyringar, uttan at geva hoyringsspørtunum veruligan møguleika at svara, er meiningsleyst. Tá er hoyringin innantóm, bert eitt eiti, hvørs endamál er at látast at virða fólkaræðið.

Lógartænastan hjá Løgmansskrivstovuni sigur, at hoyringarfreistin eigur at vera **fýra vikur**, og eigur ikki at verða skerd uttan so, at tað er átrokandi neyðugt. Kommunufelagið hevur ført fram, at hoyringsfreistirnar í minsta lagi eiga at vera 4-6 vikur. Felagið metir hetta vera hóskað freist, skal hoyringin virka í verki.

Í øðrum lagi eigur mannagongdin at vera soleiðis, at aðalráðini senda hoyringsspørtunum lógaruppskot til hoyringar, og at aðalráðini síðani fáa hoyringssvarini og gera møguligar tillagingar í uppskotunum, áðrenn tey verða borin í tingið.

Lógaruppskotini, talan her er um, eru longu borin tinginum, *áðrenn* tey vórðu send Kommunufelagnum til hoyringar. Í fjølmiðlunum hava landsstýrisfólkini boðað frá, at tey fara at viðgera hoyringssvarini saman við kommununum, tá ið hesi eru innkomin. Her má talan verða um eina misskiljing. Uppskotini eru nú í Løgtinginum, og tískil verður hoyringssvarið hjá Kommunufelagnum sent Løgtinginum og ikki landsstýrisfólkunum.

Avleiðingar av uppskotinum: Landsstýrið hevur gjørt av, at geva fyrítíðarpensjónistum 1.000 kr. afturat um mánaðin frá 2018 at rokna.

Hetta verður gjørt við at gera grundupphæddina hjá fyritiðarpensjónistum skattafría. Tað kostar landskassanum 12,5 mió. kr. og kommunukassanum 25,3 mió. kr. í mistum skattainntøkum. Men fyritiðarpensjónistar fáa eisini eina viðbót. Hendan kann nú lækkast munandi og framhaldandi geva fyritiðarpensjónistum ein lætta. Landið lækkar viðbótina við samanlagt 21,9 mió. kr.

Broytingarnar hava sostatt við sær eina meirinntøku fyri landskassan á 9,4 mió. kr. Kommunurnar missa hinvegin heilar 25,3 mió. kr. í inntøkum fyri at fíggja eitt málsøki, sum landið einsamalt varðar av.

Hetta hendir samstundis, sum nógvar kommunur leggja síðstu hond á sínar fíggjarætlanir fyri komandi ár. Verða lógaruppskotini ikki broytt, verður neyðugt hjá kommununum at raðfesta øðrvísi, fyri at finna sparingar á omanfyri 25 mió. kr. á økjum, sum tær hava ábyrgdina av, t.d. á eldraðkinum, dagstovnaðkinum ella innan barnavernd.

Meginreglurnar um greitt ábyrgdarbýti eru vanvirdar: Tað er hugstoytt at uppliva, hvussu lítt virðing landsstýrisfólk hava fyri sjálvræði kommunurnar og fyri teimum meginreglum, sum eru galdandi fyri eitt greitt uppgávubýti millum land og kommunur.

Grundgevingar sum, at “tað gongur væl í kommununum” og “útgjaldið úr samhaldsfasta veksur”, verða í fullum álvara brúktar sum hópisleysar umberingar fyri at gera seg fíggjarliga inn á kommunala geiran fyri at fíggja eitt málsøki, sum landið einsamalt varðar av.

Fleiri av teimum álitum, sum landið hevur latið gjørt seinast árinum, hava tilskilað nærri, hvat eitt greitt ábyrgdarbýti millum geirarnar er.

Í sokallaða Grøna Álitinum frá 2001 verður fyrsta meginregla fyri einum greiðum ábyrgdarbýti orðað soleiðis:

Meginregla 1

“Er ein uppgáva kommunal, so skal kommunan fíggja hesa uppgávu, og er tað harafturímóti ein landsuppgáva, so skal landið eisini fíggja hesa uppgávu. Hetta hevur við sær, at bara tey, ið taka avgerðir, kunnu áleggja sær sjálvum fíggjarligu ábyrgdina av avgerðunum. Tryggjast skal, at tey, ið hava ábyrgdina, ikki kunnu sleppa sær undan við onki at gera, ei heldur at leggja útreiðslur á onnur við at lata standa til. At uppgávur og ábyrgd fylgjast ger, at borgarin betur er førur fyri at skyna á, hvat tað kommunala virkseimið í roynd og veru kostar. Við hesum kann borgarin seta strangari krøv til nýtsluna av skattakrónum sínum.” (Staðfesting og raðfesting av uppgávu- og ábyrgdarbýti millum land og kommunur, 2001, s. 83.)

Í álitinum Kommunur, eindir og uppgávur frá 2009 verður týðningurin av einum greiðum ábyrgdarbýti millum geirarnar eisini undirstrikaður:

“Eitt greitt uppgávu- og ábyrgdarbýti er týðningarmikið í einum umboðandi fólkaraði sum okkara. Landspolitakarar og kommunupolitakarar eru ofta í kapping um at taka sær æruna av

teimum framstigum, ið henda, og somu politikarar eru skjótir at lasta hvønn annan fyri tað, sum virkar minni væl. Veljarin eigur í einum fólkaræði at kunna krevja politikararnar til ábyrgd fyri førda politikkin. Men í eini skipan við ógreiðum og umskarandi heimildum veit veljarin ikki, hvør politisk og umsitingarlig eind – land ella kommuna, ið er rætti myndugleiki at rætta mistøk. Lokalpolitikarin og landspolitikarin turka av upp á hvønn annan, og borgarin stendur á berum.

Ógreitt uppgávu- og ábyrgdarbýti er eisini tvørrandi og uppslítandi fyri samstarvið millum land og kommunur” (Kommunur, eindir og uppgávur 2009, s. 53.)

Júst omanfyri nevnda brot verður endurtikið og brúkt sum fremsta grundgevingin fyri at leggja eldraekið út til kommunurnar. (sí, Løgtingsmál nr. 64/2013: Uppskot til løgtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m. s,6). Hetta setir líkasum vanvirðingina hjá sitandi landsstýri fyri kommununum í perspektiv.

Tað skal verða okkara vón, at Løgtingið sýnir størri virðing fyri kommununum, og í størri álvara virðir týðningin av, at hava eitt greitt fíggarligt ábyrgdarbýti millum land og kommunur.

Framtíðar samstarv: Fíggjarmálaráðharrin hevur javnan verið frammi við boðskapinum um, at land og kommunur eiga at finna ein samstarvsleist, so at búskaparstýringin hjá landi og kommunum verður betri samskipað.

Nú sami fíggjarmálaráðharri, sum annars tosar um betri samskipti og virðiligt samstarv, uttan orð ella eið útskrivar kommununum eina rokning á 25,3 mió. kr. at fíggja eitt málsøki, sum landið einsamalt varðar av, er ilt at síggja, hví kommunurnar skuldu verið so bláoygdar, at tær royndu at byggja álitid á Fíggjarmálaráðið upp aftur enn einaferð.

Tað álitisbrot, sum her verður framt móttvegis kommunala geiranum, kemur at ávirka alt samstarv land og kommunur ímillum komandi árin.

Kommunufelagið kann ikki góðtaka einvísu, ábyrgdarleysu framferðina hjá landsstýrinum í hesum máli og vil tískil heita á Løgtingið um at burturvísa málini, vísandi til, at tey eru so illa fyrireikað, at tey ikki eru búgvín at leggja fyri tingið, ella at gera neyðugu broytingarnar soleiðis, at kommunurnar verða hildnar skaðaleysar.

Í hesum sambandi ynskir Kommunufelagið sjálvsagt eisini formliga at koma til orðanna á fundi við ávikavist fíggar- og trivnaðarnevnd løgtingsins.

Vegna

Kommunufelagið

Dennis Holm
Formaður

Eyðun Christiansen
Stjóri